

VENKOVSKÝ CESTOVNÍ RUCH – ANALÝZA Z HOSTĚTÍNA

RURAL TOURISM – ANALYSIS FROM HOSTETIN, CZECH REPUBLIC

Lucie Sára Závodná¹

Abstrakt

Venkovský cestovní ruch je trendem v udržitelném cestovním ruchu nejen v zahraničí, ale začíná se projevovat také v Česku. Jedním z důkazů může být také malá obec Hostětín v Bílých Karpatech, kde funguje ekopension Veronica a k němu přidružené udržitelné aktivity jako je např. vzdělávání turistů o udržitelnosti, ekologické projekty apod. Cílem článku je analýza cestovního ruchu v této vesnici, zjištění silných a slabých stránek venkovského turismu v Hostětíně a zmapování dalších možností pro rozvoj cestovního ruchu.

Klíčová slova

Venkovský cestovní ruch, Udržitelnost, Trendy, Studie.

Abstract

Rural tourism is a trend in sustainable tourism not only abroad, but is also starting to show in our country. One such proof may also be a small village Hostětín in the White Carpathians, where eco-pension Veronica works and it's associated with sustainable activities such as education of tourists about sustainability, environmental projects, etc. The article is an analysis and case study of tourism in this village, to identify the strengths and weaknesses of rural tourism in Hostětín and mapping of other possibilities for tourism development.

Key words

Rural Tourism, Sustainability, Trends, Study.

JEL Classification: A13, L83, Q56

Úvod

Zpracování tohoto příspěvku bylo umožněno díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělený roku 2013 Univerzitě Palackého v Olomouci Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Grant FF_2013_025 Výzkum ekonomiky udržitelného cestovního ruchu.

Hostětín je obec čítající v současnosti přibližně 240 obyvatel. Nachází se v údolí potoka Kolelač na úpatí Bílých Karpat. O historii Hostětína lze najít první zmínku v roce 1412, kdy byl součástí světlovského panství. Zámek Nový Světlov stojí dodnes v městě Bojkovice. Po celý středověk obec, podobně jako celé okolí, strádala při vpádech nájezdníků z uherské strany hranice: v první polovině 16. století se uvádí dokonce jako "pustá" a v 17. století byla několikrát napadena a celá vypálena. Až 18. století přineslo konečně relativní klid - došlo k výrazným změnám životního stylu a hospodaření. Nesporný význam pro místní hospodáře mělo a dodnes má ovocnářství. (Hostětín online)

Obrázek 1: Pohled na vesnici Hostětín v Bílých Karpatech.

Zdroj: vlastní

Ojedinelost Hostětína v měřítku České republiky spočívá v komplexnosti, koncentraci modelových projektů, jejich vzájemné provázanosti a funkčnosti v životě běžné obce. Hostětín je ideálním příkladem fungujícího udržitelného venkovského cestovního ruchu. Do jinak obyčejné obce je tak přitahována pozornost nejen tzv. zelených turistů, ale v podstatě všech, kteří chtějí odpočívat v krásném a čistém prostředí venkova. Za svůj přínos k ochraně životního prostředí obdržel Hostětín národní cenu v prestižní mezinárodní soutěži Energy Globe 2007, Českou sluneční cenu 2009, Climate Star 2012 a řadu dalších ocenění. V roce 2010 si přijel modelové projekty prohlédnout i britský následník trůnu Princ Charles. (Centrum Veronica Hostětín)

Definice venkovského cestovního ruchu stojí na spojení přírody, krajiny a venkovského prostředí. Přitom je využíván společenský, kulturní a materiální potenciál venkova. V Česku má venkovský turismus bohatou tradici v podobě tradičního chataření a chalupaření, jež stále má na mnoha místech masovou podobu – příkladem mohou být chatové osady. Charakteristika venkovského turismu spočívá ve znovuoobjevení venkovských krás, návratu člověka k přírodě a odlehčení měst a jejich infrastruktury. Venkovský cestovní ruch je považován za produkt udržitelného cestovního ruchu, také nazývaným jako šetrná, měkká forma

cestovního ruchu. Tento druh cestovního ruchu splňuje harmonický ekonomický, sociální a ekologický rozvoj, a to při uspokojování požadavků současné generace s ohledem na zachování zdrojů i pro generace budoucí. (Závodná 2012)

Materiál a metody

Jde o kvalitativní výzkum pomocí metody případové studie. Při zpracování příspěvku bylo využito empirických i teoretických vědeckých postupů. Z empirických postupů byla použita metoda systematického pozorování zaměřeného na cestovní ruch a jevy s ním spojené. Pozorování probíhalo po dobu jednoho týdne. Výsledky pozorování jsou shrnuty v analýze. Z teoretických postupů byly při zpracování použity aktuální materiály centra Veronica v elektronické i tištěné podobě. Bylo pracováno s primárními i sekundárními daty.

Výsledky

V rámci pobytu v Hoštětíně byly analyzovány možnosti turistů v rámci cestovního ruchu. Analýza byla rozdělena do několika sektorů: analýza dopravních možností, analýza ubytovacích možností, analýza stravovacích zařízení a analýza atraktivit v blízké oblasti – okolí, kam je možno běžně dojít pěšky. Všechny analýzy proběhly v červenci 2013 a jsou aktuální k tomuto datu.

Analýza dopravy do a z Hoštětína se skládá z třech částí: analýza hromadné autobusové dopravy, analýza hromadné železniční dopravy a analýza ostatních možností pro příjezd. Hoštětín se nachází na železniční trase č. 341 Staré Město u Uherského Hradiště - Vlárský průsmyk (zde připoje na vlaky na Slovensko), mezi zastávkami Pitín a Slavičín. Od vlakové zastávky do centra obce je to cca 10 minut chůze (0,5 km). Výsledky analýzy hromadné autobusové a železniční dopravy jsou shrnuty v tabulce č. 1. Při analýze železniční dopravy, byly zjišťovány příjezdy přímých vlaků bez přestupu z a do Uherského Hradiště. U autobusové dopravy byly zkoumány příjezdy přímých autobusů bez nutnosti přestupu

z a do Slavičína. Pro představu cesta z Prahy vlakem by trvala 5 až 6 hodin podle spojení a minimální počet přestupů jsou dva.

Tabulka 1: Počet spojů do a z Hostětína pro jednotlivé formy hromadné dopravy

	Autobus	Vlak
Do Hostětína: Dopoledne – všední den	2	3
Do Hostětína: Odpoledne – všední den	2	5
Do Hostětína: Dopoledne – víkend	0	0
Do Hostětína: Odpoledne - víkend	0	0
Z Hostětína: Dopoledne – všední den	3	5
Z Hostětína: Odpoledne – všední den	1	5
Z Hostětína: Dopoledne - víkend	0	0
Z Hostětína: Odpoledne - víkend	0	0

Zdroj: Kompletní veřejný internetový jízdní řád IDOS

Do Hostětína lze přijet také autem. Silnice zde vede ve směru do Pitína a do Rokytnice. Další možností je příjezd na kole. Veronica vlastní certifikaci s názvem „Cyklisté vítání“. Jde o celonárodní certifikační systém, který prověřuje nabídku a vybavenost stravovacích a ubytovacích služeb, kempů a turistických cílů. Tato certifikace říká turistům, že ubytovací, stravovací či jiné zařízení poskytuje prostředí vhodné pro cyklisty – stojany na kola, zamykací prostory, nástroje pro základní údržbu kola, potřeby pro vyprání a usušení oblečení, cyklistické mapy a další. (Cyklisté vítání) Vzhledem k nemasové povaze venkovského turismu lze tvrdit, že dopravní možnosti v Hostětíně jsou na dostatečné úrovni a umožňují dostačující dopravu turistů.

Analýza ubytovacích možností zahrnuje v Hostětína dva objekty. Centrum Veronica nabízí možnost ubytování v energeticky pasivním domě, který má 7-10x nižší spotřebu energie na vytápění. Dům je také ukázkou ekologické architektury. Dům je dále používán pro vzdělávací či pobytové akce nebo pro firemní akce, vzdělávací či volnočasové aktivity. Celkem nabízí 25 lůžek. Centru byla udělena licence k používání ekoznačky Ekologicky šetrná služba v kategorii turistické ubytovací služby. Druhou možností pro ubytování je budova bývalého hostince s názvem „Na staré hospodě“.

Ubytovna má kapacitu 20 lůžek. Kapacita obou zařízení poukazuje na to, že Hostětín se nemůže stát místem pro hromadný turismus, což ovšem nahrává individuálnímu a udržitelnému turismu. Srovnání ceníku obou ubytovacích zařízení zobrazuje tabulka č. 2.

Obrázek 2: Centrum Veronica – pasivní dům, recepce, kuchyňka, třídění odpadů.

Zdroj: vlastní

Tabulka 2: Ceník ubytování v Hostětíně.

	Centrum Veronica	Na staré hospodě
Cena pro dospělého	340 Kč	175 Kč v létě
Cena pro dítě do 6	198 Kč	Není určeno
Cena pro děti do 3 let	Bez nároku na lůžko ZDARMA	Není určeno

Zdroj: Webové stránky obou zařízení

Analýza stravovacích zařízení zahrnuje analýzu veškerých možností, jak se turisté mohou v Hostětíně stravovat. První a nejvíce vyhledávaná varianta je umístěna opět v centru Veronica. Upřednostňují zde vaření z

biopotravin a Fair Trade výrobků, jsou využívány suroviny od místních dodavatelů a tím eliminovány negativní vlivy dopravy. K jídlu je podáván Hostětínský mošt z nedaleké moštárny. Hromadné stravování je však k dispozici pouze tehdy, pokud je skupina více než 10 lidí. Individuálně ubytovaným je k dispozici kuchyňka, kde je varná konvice, elektrický vařič, mikrovlnka, společná lednice pro případné uschování potravin a základní nádobí (hrníčky, talíře, příbory, hrnce). Další variantou je nákup v místním obchodě. Obchod v Hostětíně je otevřen ve všední dny v kratší době než je běžné. Na návsi je k dispozici hospoda, kde se však podávají pouze nápoje, a která je otevřená nepravidelně a pouze večer. Výběr stravování v obci je tedy poněkud omezený a dalo by se tvrdit také nedostatečný.

Poslední analýzou je **analýza atraktivit pro volný čas**. Hoštětín sám o sobě nabízí převážně prostředí pro turistiku. V okolí se nachází hned několik naučných stezek. Naučná a vycházková stezka „Naokolo Hostětína“ je stezka místní krajinou v délce 6 km. Na stezce lze najít informace, jak se dříve v Hostětíně žilo, pracovalo a jak se slavily svátky. Další stezka je tvořena dřevěnými sochami, které jsou rozestavené v blízké i vzdálené krajině Bílých Karpat. Sochy lze najít na vyhlídkách, u studánek, na místech, které jsou opředena místními pověstmi a na místech svatých. Díla podtrhávají typickou tvář Bílých Karpat - mozaiku polí, zahrad, sadů, luk a převážně listnatých lesů a připomínají historii kraje. Centrum Veronica pak nabízí hned několik možností pro zábavu. Hostětínské ekologické projekty si lze prohlédnout na naučné stezce „Po zelené Hostětínem“. Trasa je dlouhá cca 1,5 km a je vhodná pro pěší i pro cyklisty. Mezi nejzajímavější Hostětínské modelové projekty lze řadit:

- Pasivní dům/ubytovnu Centra Veronica Hostětín
- Hostětínskou moštárnu
- Sušírnu ovoce v zahradě centra Veronica
- Fotovoltaickou elektrárnu na konci obce
- Obecní výtopnu na biomasu
- Kořenovou (vegetační) čistírnu odpadních vod, která byla zároveň prvním projektem v oblasti udržitelného rozvoje obce Hostětín

Do všech těchto projektů je možné zavítat i s odborným výkladem, který lze uzpůsobit dětem všeho věku a samozřejmě i dospělým. Vlastní výzkum centra Veronica ukazuje, že odborných exkurzí využívá většina turistů. Z dat, která má centrum Veronica k dispozici, je možné vyčíst, že nejvíce navštěvované je samotné centrum kvůli informacím o ekologickém

stavitelství, dále obecní výtopna a solární kolektory ve vesnici. (BOŽKOVÁ, B., FILEMONOVÁ, J. et al.) Kromě ochrany životního prostředí přinášejí projekty obci zvýšenou zaměstnanost. Platby za energie, potraviny a služby zůstávají v místě a posilují lokální ekonomiku.

Obec Hostětín vyniká mezi ostatními právě projekty, které podporují udržitelný rozvoj obce. V roce 2006 zde proběhla změna veřejného osvětlení spočívající v instalaci modernějších svítidel. Snížila se tím spotřeba elektřiny nejméně o čtvrtinu a efektivně se eliminovalo světelné znečištění oblohy. (Ekologický institut Veronica) Již od roku 1997 jsou využívány výhody sluneční energie. Sluneční kolektory jsou k vidění na 9 domech, velkoplošný kolektor pro ohřev teplé vody využívá moštárna i Centrum Veronica. Na moštárně jsou instalovány fotovoltaické panely pro výrobu elektřiny. Elektrárna je umístěná i na pozemku u výtopny a na střeše jednoho rodinného domu. Díky využívání solárních technologií uspoří obyvatelé Hostětína ročně přibližně 100 tun emisí oxidu uhličitého (CO₂), které by vznikly spálením fosilních paliv pro výrobu elektřiny. (BOŽKOVÁ, B., FILEMONOVÁ, J. et al.)

Od roku 2000 existuje v obci obecní výtopna, která je poháněna biomasou. Spaluje hlavně dřevní štěpku, odpad z okolních pil a lesů. Na tento rozvod tepla je napojeno 80% domácností. V obci je ve srovnání s minulostí výrazně čistší vzduch, lidé nemusí pro uhlí do sklepa a navíc díky využívání tohoto obnovitelného zdroje energie každý rok společně uspoří přibližně 1100 tun emisí CO₂ a tím přispívají k ochraně klimatu. (BOŽKOVÁ, B., FILEMONOVÁ, J. et al.)

Diskuze

Pro potřeby venkovského cestovního ruchu je poloha Hostětína i provedení udržitelných projektů dostatečné. V Hostětíně však lze pozorovat některá slabá místa turismu. V okolí Hostětína není dostatečná infrastruktura, která by umožnila turistům široké využití – jako je například sportoviště, koupaliště a kulturní zařízení. Tyto možnosti nabízí až široké okolí, které je dostupné lépe autem – Uherské Hradiště, Valašské Klobouky, Luhačovice, atd. Proto se aktivní turisté mohou při delších pobytech, než jsou 2 až 3 dny, cítit poněkud unudění.

Případovou studii ve formě analýzy venkovské turistiky v Hostětíně lze využít v dalších obcích, které chtějí oživit venkovskou turistiku jako zdroj dalších příjmů. Výhodné to může být také pro samotné obyvatele obce. Ti benefitují nejen z nových pracovních příležitostí, která jim cestovní ruch otevírá, ale také z možností, které poskytuje prodej domácích výrobků, ovoce a zeleniny ze zahrádek a poskytování doplňkových služeb cestovního ruchu jako jsou například masáže, kadeřnictví, apod.

Projekty v Hostětíně vznikaly cíleně jako modelové určené k opakování. Jejich realizace je tedy možná i na dalších místech nejen v České republice s přihlédnutím k místním podmínkám. Uskutečněné projekty mají příznivý vliv na stav obce. V posledních deseti letech se podařilo například zastavit pokles počtu obyvatel, který byl způsobem mimo jiné také několikaletou stavební uzávěrou v obci. Příklad z Hostětína ukazuje aplikaci konceptu udržitelného rozvoje na místní úrovni.

Závěr

Venkovský turismus je formou cestování, která začíná být v oblibě u stále většího množství lidí. V postmoderní době pociťuje mnoho lidí potřebu kvalitní relaxace a návratu k přírodě, která pomáhá lidem regenerovat. Chtějí nejen utéct od ruchu běžného života, který se odehrává ve městě, ale také najít místo, kde budou sami. Právě toto může nabídnout venkovská krajina, která není neustále ničena masovým zástupem turistů.

Hostětín a okolní vesnice Bílých Karpat jsou místem, kde je vyšší nezaměstnanost, než je průměr České republiky. Cestovní ruch tedy může být možností výdělku pro mnoho místních lidí. Vezmeme-li v úvahu rostoucí poptávku po udržitelných formách turismu, je venkovský turismus možnou budoucností pro rozvoj obcí.

Literatura

- [1] BOŽKOVÁ, B., FILEMONOVÁ, J. et al. *Co přinesly projekty v Hostětíně - 20 let na cestě k energetické soběstačnosti.* [online]

- Třetí přepracované vydání. URL:
<http://hostetin.veronica.cz/sites/default/files/co_prinesly_projekty_2013_verze_web.pdf>.
- [2] *Centrum Veronica Hostětín [online]*. [cit. 2013-09-01]. URL:
<hostetin.veronica.cz>.
- [3] *Cyklisté vítáni [online]*. [cit. 2013-09-02]. URL:
<www.cyklistevitani.cz>.
- [4] *Ekologický institut Veronica [online]*. [cit. 2013-09-07]. URL:
<www.veronica.cz>.
- [5] *Hostětín – oficiální internetové stránky [online]*. [cit. 2013-09-01].
URL: <www.hostetin.cz>.
- [6] *Kompletní veřejný internetový jízdní řád IDOS [online]*. [cit. 2013-09-07]. URL: <www.idos.cz>.
- [7] ZÁVODNÁ, L. S. Disertační práce: *Měření udržitelného cestovního ruchu*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. 2012. Doc. Ludmila Hromková, CSc.

¹ Kontakt na autora

Ing. Lucie Sára Závodná, Ph.D.
Katedra aplikované ekonomie / Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 12, 771 01 Olomouc
Česká republika
T: (+420) 585 631 111
E: lucie.zavodna@upol.cz

Charakteristika autora

Lucie Sára Závodná získala doktorský titul v oboru Management a ekonomika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně s prací nazvanou Měření udržitelnosti v podnicích cestovního ruchu. V současné době působí na Katedře aplikované ekonomie, Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde se věnuje výzkumu v oborech podniková ekonomika a cestovní ruch.